

30-talets Norra Åbyggeby

Text: Ingrid Kärström, foto: Tord Bodin

Wilma Malmberg och Hanna Olsson efter den gamla vägen där Ingrid en gång satt.

Ingrid Kärström, känd för de flesta läsare, lämnade mycket intressant material efter sig och då främst från Åbyggeby. Här återger vi en artikel av Ingrid hur det var i ungdomsåren i 30-talets Åbyggeby.

I 30-talets N.Åbyggeby slingrade ännu den gamla, krokiga byvägen. Det var Ol Ers kroken, Lundins kroken, Per-Lars kroken o.s.v. Plank eller gärdesgårdar följde vägen på ömse sidor.

Stäng grinden, var en uppmaning som vi barn ofta hörde. Morgnar och aftnar kom horder av kor som skulle stängas ute från gårdar och hagar där de inte hörde hemma. Vägen var ett tillhåll för den yngsta generationen och en inte så farlig lekplats som idag.

Jag kan inte minnas just några bilar annat än handelsmannens och mjölkbilens. Åbyggebybussen hade ännu inte börjat gå turer på norra sidan av byn.

Vi ritade upp hopphagar i väggruset. Efter regnväder var det ett nöje att förena vattenpölar med "kanaler" och få långa sjö system. Vissa plank var lämpliga för volter, andra för balansgång.

Ibland satt vi bara på gärdesgården och sökte kontakt med trafikanterna. Arbetarna kom från stan med boxarna på pakethållarna. De kvinnliga cyklade från Svanens väv med matväskorna på styrstängerna. De flesta hade någonting att säga

oss, och det uppskattade vi alldeles väldigt. Kom en bonde med häst och bullervagn, så kanske vi bad att få åka med en bit. Äldre damer var klädda i långkjol och sjalett. Riktiga gummor således.

En dag var det emellertid lite extra. Vår granne Olers Per Olof hade avlidit i sitt hem. Likvagnen, som den kallades, kom för att hämta honom. Ekipaget står som en oförglömlig syn för mig. Allt var i svart och silver med tofsar och fransar. Elfving, som ägde vagnen var svartklädd med hatt. Vagnen drogs av parhästar.

Vi såg nog ut som uggleungar där vi satt på planket och tittade med stora ögon. Det både skrämde och tjusade. Om döden visste vi ingenting men denna dramatiska scen som vi bevittnade när Per-Olof fördes bort i den märkliga vagnen, blev en händelse som säkert ledde till många frågor och funderingar.

En kväll när vi sitter och barndomspratar, min bror, min kusin och jag, så drar jag upp minnet av den förbryllande vagnen. Hur såg den ut egentligen? Kunde den verkligen stämma med synintrycket vi fick för mellan 40 och 50 år sedan? Var den delvis ett fantasifoster?

Vi beslutade att ta kontakt med Einar Hillgren som har nycklar till kyrkstillarna. Redan dagen därpå var vi på plats. Där stod vagnen. Den var dammig och lite ramponerad. Men ändå. En fjädervagn på höga hjul. Karossen svart och med keruber och bladslingor i silverfärg. Svarta sidenkappor med silverfransar och tofsar. Även kläde i svart och silver på kuskbocken. Ett kraftigt silverkors krönte karossen. Jättetofsar av tagel i alla fyra hörnen. Nog kunde vi förstå att den vagnen gjort ett beständigt intryck på oss, när vi såg den en gång på vår smala och gropiga byväg.

Hillgren berättade att vagnen tillhört Elfving och att den varit i bruk ända in på 40-talet. Senare skänktes den till kyrkan. Likvagnen, som den något makabert benämndes, är värd att renoveras och bevaras för framtiden, var vårt enhälliga tycke, när vi lämnade det gamla kyrkstallet.

[Hillebygden, Nr. 2, 2009]